

NICOLAE IORGA, *Chestiunea Dunării (Istorie a Europei Răsăritene în legătură cu această chestie)*, ediție îngrijită de VICTOR SPINEI, Iași, Institutul European, 1998, 332 p.

Reeditarea lucrării lui Nicolae Iorga nu este lipsită de interes, cu toate că s-au scurs 85 de ani de la apariția primei ediții. Putem spune că această adevărată scoatere la lumină face parte din efortul întreprins în ultima vreme de renumiți specialiști în istorie, de a revalorifica opera marelui predecesor. Editorul acestei recente apariții tipografice, Victor Spinei, s-a remarcat și cu prilejul reeditării critice a principalei sinteze a lui Nicolae Iorga, *Istoria românilor*, ajunsă la volumul IV.

Lucrarea de față a apărut într-un moment de maturitate a istoricului, când acesta atinsese un moment de apogeu al activității publicistice. Deja Iorga editase numeroase volume de documente în legătură cu istoria românilor (*Acte și fragmente cu privire la istoria românilor*, vol. I-III, București, 1895-1897; cinci volume de *Documente privitoare la istoria românilor*, în colecția E. Hurmuzaki, vol. X-XV, București, 1897-1913; primele 25 de volume de *Studii și documente cu privire la istoria românilor*, vol. I-XXIV, București, 1901-1913; vol. XXV, Vălenii de Munte, 1913, la care se adaugă volumele de documente culese din arhivele orașelor ardelenne. Alături de acestea, Iorga pusese la îndemâna specialiștilor lucrări importante de sinteză privitoare la istoria românilor și la cea universală. Lucrarea care ne interesează, a fost concepută într-o perioadă în care N. Iorga se implicase tot mai activ în viața politică, intrând în 1907 în Parlament ca deputat, punând în 1910 bazele Partidului Național Democrat, al cărui președinte a fost împreună cu A. C. Cuza. Însăși tema dezbătută, "chestiunea Dunării", este, de asemenea, în strânsă legătură cu evenimentele contemporane și anume cu războaiele balcanice, ce au determinat ample dezbateri pe scena politică românească.

Volumul *Chestiunea Dunării* are un specific diferit de al celorlalte opere ale lui Iorga, pentru că nu este o lucrare asupra căreia autorul să se fi apucat în mod riguros. De fapt ea

reunește un ciclu de prelegeri referitoare la zona Dunării, începând din antichitate (perioada de stăpânire a tracilor) și mergând, după traversarea tuturor epocilor istorice, până la războiul de independență. Prelegerile au fost ținute la Școala de Război din București, consemnarea lor datorându-se lui Henri Stahl, fidelul colaborator al marelui istoric. Din punct de vedere structural, lucrarea conține 25 lecții, dar, deși notele inițiale ale lui Stahl au fost revăzute și adăugite de Iorga înainte de publicare, totuși rămâne destul de pregnantă impresia concepției precipitate, ce dă chiar impresia unei discuții cu cititorul.

Noua ediție a acestei lucrări este, de această dată, mai completă datorită contribuțiilor editorului. În cuprinzătorul studiu introductiv referitor la "chestiunea Dunării" în cadrul concepției istoriografice a lui N. Iorga (p. 5-75), Victor Spinei oferă date lămuritoare legate de circumstanțele apariției cărții în 1913, sintetizând totodată viziunea lui Iorga privitoare la trecut și concepțiile sale istoriografice. Nu în ultimul rând este prezentat modul de abordare al marelui istoric referitor la "chestiunea Dunării" de-a lungul timpului, făcându-se o amplă analiză istorică și istoriografică a acestei teme, fapt ce suplinește anumite carențe ale lucrării, datorate concepției sale precipitate.

În ceea ce privește normele de editare, apreciem faptul că editorul s-a condus după criteriile adoptate pentru reeditarea marilor sinteze de istorie a românilor despre care am amintit anterior. Victor Spinei a urmărit preluarea cât mai fidelă a textului original, încercând să introducă cititorul în ambianța lingvistică familiară a lui Iorga și contemporanilor săi din epoca imediat anterioară primului război mondial. Astfel, s-au păstrat numeroase forme lingvistice, toponime și hidronime românești arhaice, precum și neologisme cu tentă mai veche, care astăzi au o formă puțin modificată. Pentru identificarea facilă a acestora, dar și pentru a avea o ediție cât mai completă din

punct de vedere științific, editorul a adăugat alături de nota explicativă și un indice de nume foarte bine întocmit, ce ușurează considerabil căutarea anumitor repere, în condițiile densității informaționale specifice operei lui Iorga. Tot în același scop, indicele vizează nu numai textul original ci și amplul studiu introductiv al editorului.

În final putem spune că lucrarea lui Iorga își păstrează actualitatea, după aproape nouă decenii de la prima sa publicare, în condițiile în care această zonă a Europei continuă să fie frământată de intense dispute politice atât în interiorul statelor dunărene, cât și pe plan internațional. Deși astăzi

„chestiunea Dunării” nu mai e de prim plan politic, studiul lui Iorga subliniază încă o dată puternica influență pe care trecutul o exercită asupra prezentului. Dincolo de inerentele ambiguități sau inconsecvențe, explicabile prin însăși modul de elaborare al lucrării și de stadiul informațiilor acumulate la vremea respectivă, apreciem că în *Chestiunea Dunării* se pot surprinde direcțiile gândirii istorice a lui N. Iorga, un istoric polivalent, un spirit universalist.

LAURENȚIU RĂDVAN